

	Клара Гудзик	РЕЛІГІЯ Патріарх Димитрій: "Різдво Христове - свято миру, доброї волі, чесно́ї праці"
	Тетяна Сатаєва	МЕДИЦИНА Хвороба геніїв, монархів та пророчиць?
	Ігор Шпак	КОЛОНКА СПОЖИВАЧА Де дим, там і прибуток. А також зловісний букет спровокованих палінням захворювань
	Євген Карельський	СОЦІУМ Тим, хто служить на Пожарній площі, не звикати до ролі пожежників
	Микола Рябчук	ПОГЛЯД Правда, брехня і статистика
	Катерина Кіндрась, Валентин Лабунський	ІНТЕРВ'Ю Дим Вітчизни крізь туман Альбіону
	Віктор Гриневич	ТЕАТР Хостікоєв зіграв трішечки Че Гевару
	Вітольд Боцун	КНИГОВИДАННЯ Бруслиновський прорив, або Хто згойдне маятника Нового Літочислення?
 ✓	Оксана Цюпа	АКЦІЇ, ПРОЕКТИ Люблінське "Спіткання культур"
	Олександр Ляпін	ВИСТАВКИ "Великий німий" заговорив. Мовою кінореклами
	Тетяна Сатаєва	ДАЙДЖЕСТ Без апетиту людина їсти не може, а пити - може
	Євген Карельський	СПОРТ Для кого Албанія є лакмусовим папірцем?

Патріарх Димитрій: “Різдво Христове - свято миру, доброї волі, чесної праці”

Одна з прикмет нашого часу - “явлення народу” православної церкви, яка, наче за ранньохристиянських часів, вийшла з “катакомб”, з напівпідпілля, і постала перед очима суспільства з усіма своїми набутками, вадами та проблемами. Майже негайно від церкви почали очікувати духовного відродження народу, просвітницької місії, навіть рятівного впливу на державні справи. Та чи готова до цього церква після десятиліть животіння в країні тотального атеїзму - в атмосфері приниження, майже повної ізоляції? Здається, що ні. Проте серед священників є особистості, які дають надію на зростання її духовного впливу. Одна з них - патріарх Української автокефальної православної церкви (УАПЦ) **Димитрій (Володимир Ярема)**. Йому 9 грудня виповнилось 80 років. Напередодні Різдва Христового та з нагоди ювілею кореспондент УНІАН узяв інтерв'ю у патріарха Димитрія.

- Ваша Святість, як Ви відзначили свій ювілей?

- День народження вважаю суто приватною подією, тому відсвяткував його зі своїми рідними. Маю велику гарну сім'ю - 2 сини, 5 дочок, 13 онуків, 4 правнуків. Річ у тому, що я постригся в ченці лише кілька років тому (тоді ж стала черницею моя дружина), до цього належав до білого духовенства, був одружений. Чи згадав уряд України про ювілей? Так, я одержав поздоровлення від голови Комітету у справах релігій п. Ковалю. А цей букет троянд - від Президента України.

- Чи не могли б Ви трохи розповісти нашим читачам про себе?

- Народився на Галичині, у бідній селянській родині. Не мав змоги вчитись у гімназії, але книжна наука з дитинства приваблювала мене так само, як церковне життя та православне мистецтво. Ще хлопчиком почав працювати в артілі іконописців - “малював церкви”, ікони; у церквах Галичини й досі збереглося декілька вітарів з моїми розписами. Духовну освіту здобув переважно самотужки, мені допомогли такі видатні діячі української церкви, як митрополити Шептицький та Сліпий. Священником став після війни.

- Відомо, що Ви були одним з ініціаторів відновлення незалежної Української церкви. Як це відбувалося?

- Нагадаю, що Українська автокефальна православна церква, відновлена 1921 року митрополитом Липківським, існувала в Україні до 1930 року, відколи була скасована, а її керівництво розстріляне. Новий рух за відтворення УАПЦ розпочався 1989 року. Тоді ж я написав відкритого листа до митрополита Філарета, переконуючи його порвати з Московією. Філарет, однак, ще сподівався на московський патріарший престол. У серпні того ж року я оголосив про вихід своєї парафії з-під юрисдикції Московського патріархату і перейшов під омофор митрополита Мстислава, якого невдовзі було обрано святійшим патріархом УАПЦ. Почався масовий відхід парафій від Москви.

- Велика схизма католицької церкви XIV-XV ст., коли Західна Європа одночасно мала двох і навіть трьох пап, тривала майже 40 років. Скільки часу, на Вашу думку, знадобиться для подолання кризи православної церкви в Україні?

- На жаль, сьогодні важко робити прогнози, особливо оптимістичні. Маю надію, що покінчити з церковним розколом в одній країні можна буде скоріше, ніж у цілій Європі.

- 9 грудня виповнилось б 70 років патріарху УПЦ-КП Володимирові Романюку. Чи були між Вами якісь контакти, домовленості щодо об'єднання церков?

- Між нами існувала гірка розбіжність у зв'язку з розколом українського православ'я, однак я завжди вважав його порядною людиною, яка дбає про благо церкви. Всього за два тижні до своєї смерті Володимир Романюк завітав до мене, ми з ним сиділи за цим самим столом і обговорювали конкретні кроки, що сприяли б об'єднанню. Зокрема, ми згодилися на тому, що обидва мусимо зректись патріаршества заради обрання єдиного патріарха на спільному соборі УАПЦ та УПЦ-КП. Готовність зректись патріаршого сану я підтвердив і після наглої смерті патріарха УПЦ-КП.

- Чи є, на Вашу думку, надія знайти спільну мову з УПЦ Московського патріархату?

- Складність проблеми полягає в тому, що Московський патріархат ніколи не змириться із втратою усіх українських парафій, що склали нещодавно 60 відсотків від загальної кількості парафій Московської церкви. На останньому помісному соборі в Москві про автономію Української церкви не йшлося. Синод Московського патріархату начебто розробив проект угоди, подібної до Переяславської, що передбачає

розділення Української церкви на дві - Галицьку та Східну. Галицькій церкві Московський патріархат згоден дати відпускну грамоту, а Східна церква, що має об'єднати більшість українських парафій, увійде до Московського патріархату. Хотів би з цього приводу нагадати, що на Переяславський раді духовенство відмовилося поставити свої підписи під угодою з Москвою.

- Як Ви оцінюєте сучасний стан православного духовенства - рівень освіти, духовні інтереси, вміння спілкуватися з людьми?

- Це болюче питання. Освіта духовенства у Радянському Союзі була поставлена так, що майбутні пастирі не вивчали не тільки психології, філософії, літератури, але навіть теології у належному обсязі. Культивування невігластва уряд здійснював свідомо, аби покінчити з останніми залишками поваги до кліру. На жаль, стан духовної освіти ще мало змінився на краще - акцент робиться виключно на обрядовій стороні. Будь-які спроби дещо змінити справу негайно викликають підозри у єретицтві.

- Будь ласка, декілька слів про Ваші мистецтвознавчі студії.

- Нещодавно я підготував два томи книги з історичної іконографії, над якою працював багато років: вивчив розписи кількохсот церков та монастирів, зібрав 600 відповідних ілюстрацій. У книзі, зокрема, наводяться докази того, що оригінальна середньовічна школа київського іконопису, попри поширені сумніви, таки існувала. Багато зусиль я присвятив також дослідженню українських печерних монастирів - у свій час об'їздив ровером, обійшов майже всю Україну. Переконалий, що історія багатьох монастирів сягає значно глибшої давнини, ніж вважається нині.

(Патріарх Димитрій, поряд з церковною діяльністю, активно займається науковою роботою. Він - знавець церковного мистецтва: старовинної української музики, храмової архітектури, історичної іконографії. Складав наукові каталоги ікон у музеї, читав і читає лекції на теми мистецтвознавства, друкує наукові роботи, бере участь у міжнародних конференціях. Патріарх Димитрій є почесним професором Харківського інституту прикладного мистецтва, лектором Львівської міжнародної школи церковної архітектури тощо. Має солідну бібліотеку з мистецтвознавства кількома мовами).

- В усьому світі йде інтенсивна підготовка до епохальної дати - 2000-річчя християнства. Видаються численні історичні та богословські книги, словники тощо. Як Україна готується до ювілею?

- На жаль, церковний неустрій та брак коштів не дають змоги належно готуватися до великої дати. До речі, на думку істориків, ювілейним є не 2000 рік, як це твердить церковна традиція, а 1996-й. Певні дані, наведені в Євангеліях, вказують, що Ісус Христос народився у 4-му році до Р.Х., тобто саме наступне Різдво знаменує початок третього тисячоліття християнської ери.

- Що Ви побажаєте віруючим до свята Різдва Христового?

- В Євангелії від святого Луки сказано: "Слава у вишніх Богові і на землі мир, у людях добра воля!". То нехай настане мир, опертий на добрій волі, на чесній праці, у правді і радості всіх наших громадян.

Клара Гудзик (УНІАН)

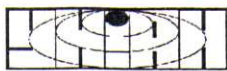
Медицина

Хвороба геніїв, монархів та пророчиць?

На початку грудня в Києві відбулась міжнародна конференція "Сучасні проблеми соціальної психіатрії", організована Асоціацією психіатрів України. У ній узяли участь провідні лікарі-психіатри країни, соцпрацівники, гості з Великобританії, Росії. З-поміж актуальних проблем медицини обговорювався і стан сучасної епілептіології.

Серед психічних хвороб епілепсія посідає особливе місце. Відома з найдавніших часів, у різних народів вона вважалася або "священною", "зоряною", або, навпаки, переслідувалася як вияв "диявольщини". У просторіччі недуга називалася "падучою". За деякими історичними джерелами, на неї страждали Магомет, давньогрецькі піфії та римські сивілли - пророчиці, що відкривали людям майбутнє. Напади епілепсії були в Юлія Цезаря, Федора Достоєвського, наприкінці життя на неї занедужали Лев Толстой, Петро Перший... Тож і справді іноді ця хвороба "супроводжує" геніальність, як правда і те, що це одна з найтяжчих, найнебезпечніших і досить поширених психічних хвороб. Причини її поки що невідомі, але іноді епілепсія починається після травм, стресів, менінгітів, енцефалітів, сифілісу. Захворіти на неї можна у будь-якому віці, але найчастіше вона виявляється в дитинстві та юнацтві, тобто у перші 20 років життя. Форми хвороби бувають різноманітні, іноді дуже важкі для діагностування - характер людини може різко змінитися, вона

стає роздратованою, злопам'ятною, неможливою у спілкуванні. Крім нападів судом, хворий часто впадає у безпам'ятний стан, що небезпечно для нього самого і тих, хто його оточує, стає дезорієнтованим, а часом і агресивним... Щоб цього не траплялося, епілептик повинен регулярно приймати ліки, дотримуватися певної дієти (якомога менше солі, не вживати алкоголю). Один із рідкісних проявів епілепсії - сомнамбулізм, тобто ходіння уві сні...

- І все ж таки з важких психічних хвороб саме епілепсія найкраще піддається лікуванню, - розповіла в інтерв'ю оглядачеві УНІАН директор лікувально-діагностичного та наукового центру "Епілептик" Київського науково-виробничого об'єднання психічного здоров'я ім. Павлова **Людмила Музичук**. - Якщо ліки вдало підібрані і хворий їх вчасно і регулярно отримує, у 50 процентах випадків хвороба відступає. На жаль, у нас не налагоджена реабілітація психічно хворих. Крім того, за кордоном існує таке поняття, як "якість життя епілептика", а в нас поки що передчасне навіть просто поняття "якість життя". Не визначений також в Україні і статус лікаря-епілептолога, хоча, беручи до уваги складність та небезпечність наших хворих, навантаження, яке лягає на нас, значно більше, ніж навантаження медиків, що займаються, скажімо, звичайними невротами та психозами...

Як повідомлялося на Всесвітньому конгресі епілептологів, що відбувався цього року в Австралії, у світі на цю хворобу страждають понад 100 мільйонів чоловік, у США - від 1,5 до 3 мільйонів. В Україні, як вважають лікарі (до речі, лише в країнах колишнього Союзу епілепсією займаються психіатри, в усьому світі - переважно невропатологи), - близько 300 тисяч, хоча зареєстровано лише 50. Можливо тому, що люди з порівняно легкими відхиленнями - судомами, запамороченнями - свого діагнозу не знають, отже, й не лікуються. Найбільший центр, що приймає епілептиків, - у Київській лікарні імені І. Павлова (нині КНВО психічного здоров'я ім. Павлова). Він існує вже 30 років (а починався з одного відділення), розрахований на 110-130 ліжок. У спеціалістів спочатку виникала тривога з приводу великого скупчення небезпечних хворих, але центр уже довів своє право на існування. Тут працює стабільний висококваліфікований колектив, і взагалі, в НВО психічного здоров'я, про недоліки якого (зокрема перенаселеність) писали вже не раз, - це, на думку багатьох хворих, приємний оазис, де пацієнти відчують себе досить комфортно.

Кваліфіковану допомогу епілептикам надають також у Львові, Севастополі, Сімферополі (у цих містах є амбулаторно-консультативні центри). У Полтаві, Чернівцях, Луганську працюють спеціалізовані кабінети. Ліжка для таких хворих є в лікарнях Запоріжжя, Івано-Франківська, Берегового Закарпатської області, у Луцьку. На жаль, у деяких областях спеціалістів із цієї хвороби бракує, тож у наші важкі для медицини (і хворих) часи лікарями-епілептологами стають лише справжні ентузіасти. Це має і свої переваги: нині, коли Україна може представляти своїх спеціалістів на міжнародних форумах без озирання на Москву, виявилось, що й нашим лікарям є що сказати...

Ще 1909 року було створено Всесвітню протиепілептичну лігу, що об'єднала медиків з 70 країн. Українська ліга народилася цього року, а у березні наступного вона має бути прийнята до складу Всесвітньої. Мета об'єднання - пошуки сучасних методів лікування хвороби, обмін досвідом, навчання спеціалістів. Поки що у складі української ліги - 40 фахівців, серед них такі "досвідчені лікарі, як Борис Шапіро зі Львова, Тетяна Морозова з Севастополя, Петро Григоров з Дніпропетровська, киянки - лікарі центру "Епілептик" Рита Яшан та Валентина Ратманська. Останнім часом медичним закладам України почали приділяти увагу і провідні фармацевтичні фірми світу. Тим часом, поки в державі немає грошей на закупівлю всіх необхідних ліків, епілептологи домоглися, щоб до списку життєво необхідних препаратів, складеного "Укрфармацією" та Міністерством охорони здоров'я, увійшли 9 назв тих, що як вода і хліб потрібні епілептикам.

На жаль, у заключному слові на згаданій вище міжнародній конференції відповідальний секретар асоціації психіатрів України відомий правозахисник Семен Глузман із сумом зазначив, що організатори заходу не знайшли підтримки у Міністерстві охорони здоров'я, де до цього форуму поставилися байдуже.

- У нас у медицині до влади прийшли "наші", - оптимістично доповідав на конференції президент асоціації психіатрів Санкт-Петербурга доктор медичних наук **Володимир Точилів**, - отже, стали можливі прогресивні реформи, про які ми давно мріяли.

На жаль, українські психіатри чимось подібним поки що похвалитись не можуть...

Тетяна Сатаєва (УНІАН)

Де дим, там і прибуток. А також зловісний букет спровокованих палінням захворювань

Американська телекомпанія Сі-Ен-Ен - про експансію західних тютюнових компаній на український ринок

Україна, де торік населення спожило 78 мільярдів сигарет, не без підстав видається золотою жилою для західних тютюнових компаній. "Філіп Моріс", "А.Дж.Рейнольдс" і "Брітш Америкен Тобакко" вже тут, у країні, де відмова від паління ще не ввійшла в моду і не стала ознакою гарного тону. В Україні палять 60 відсотків чоловіків і 40 відсотків жінок у віці до 30 років, і багато з них набули цю звичку ще в дитячому віці. Відмінною рисою українських споживачів тютюну є їхня пристрасть до міцних сигарет без фільтра. Цей факт дає представникам західних компаній підставу стверджувати, що їхній прихід на український ринок корисний в усіх відношеннях для місцевих курців. Представник компанії "Брітш Америкен Тобакко" Хенріх Боровскі в інтерв'ю телекомпанії Сі-Ен-Ен заявив, що в результаті українські споживачі дістануть якісніші сигарети з нижчим вмістом смол і нікотину. Не менш оптимістично розцінює ситуацію й високопоставлений співробітник Міністерства охорони здоров'я України професор Віктор Пономаренко, який стверджує, що сигарети західної якості здатні уповільнити зростання кількості захворювань, пов'язаних з палінням.

Цей погляд спростовує співробітник Американського товариства з боротьби проти ракових захворювань **Майкл Тан**: "Зниження вмісту нікотину споживачі компенсують більшою кількістю випалених цигарок. Порівняно з 50-ми роками, коли на американському ринку вперше з'явилися сигарети із зниженим вмістом смол, кількість захворювань на рак легенів збільшилась у США в шість разів серед жінок і подвоїлася серед чоловіків".

Збільшення попиту на сигарети західних марок особливо помітне в Україні серед представників новопосталого середнього класу. Тютюнові компанії всіляко підтримуватимуть цю тенденцію, адже сигарети вищого класу реалізуються за ціною, що майже вдсятеро перевищує десятицентову вартість пачки місцевих сигарет без фільтра.

Було б неправильним стверджувати, що український уряд стоїть між Сциллою сигаретного буму, який генерує чималі надходження в хиренний держбюджет, та Харібдою антинікотинової кампанії. Останньої в Україні практично не існує. На заборону рекламувати тютюнову продукцію і держава, і рекламодавці дивляться крізь пальці. Багато компаній, втягнених у сигаретний бізнес, оминають цей бар'єр тим, що демонструють замість пропонованої продукції свою торгівельну марку. Здоров'я, підсумовує Сі-Ен-Ен, приноситься в Україні в жертву грошам. У державі, яка гостро потребує західних капіталовкладень, частка зарубіжних тютюнових компаній становить одну третину всіх зовнішніх інвестицій у виробничий сектор. Офіційний Київ заігнотизований обіцянками транснаціональних сигаретних компаній розмістити в Україні в найближчі п'ять років не менше півмільярда доларів інвестицій.

Підготував Ігор Шпак, США (УНІАН)

Соціум

Тим, хто служить на Пожарній площі, не звикати до ролі пожежників

Відзначення Дня міліції України (ним якраз завершилася друга декада грудня) вже само по собі є державною оцінкою заслуг людей неспокоїної, як усі кажуть, професії. Хоча для кожної - великої чи малої - установи внутрішніх справ існує своя реальна шкала. Останнім часом не відчували браку компетентної уваги до себе міліцейські органи Донеччини, Криму та Києва. Причому перші два регіона зазнали фронтальних перевірок столичними комісіями.

Примітно, що боротьбі зі злочинністю в шахтарському краї дружно було присуджено епітет "незадовільно" - як у матеріалах президентського Координаційного Комітету, так і під час селекторної наради, яку провів глава обласної держадміністрації Володимир Щербань. Звісно, керувалися експерти фактами зі слідчої практики. Та городяни - любителі жанру кримінальної хроніки - звели все до німої сцени в Кіровському райвідділі міліції Донецька, про яку в місті не чув хіба що глухий.

Всі на виклик!

А сталося всього-навсього ось що. Відповідальний черговий, побачивши перед пультом особисто губернатора, настільки зняковів, що не спромігся доповісти про оперативну обстановку в районі. Та попри всю прикрість епізоду, чи можна судити по ньому про ступінь професіоналізму кадрів? Таке запитання я поставив перед полковником міліції Аркадієм Болдовським - начальником міськуправління УМВС України в Донецькій області. Погодьтеся, від того, що відповідь "господар" правопорядку міста, залежало вже наше довір'я тим сухим оцінкам, що їх спустили "згори".

Так от, Аркадій Анатолійович відповів, що той або будь-який інший офіцер - не мав права розгубитися навіть якби до нього завітав сам папа римський. А критерій придатності до служби зрештою в запобіганні та розкритті злочинів. По місту (ми не торкалися обласних зведень) є 17 так званих розстрільних справ. Повністю розкрито три з них, у Пролетарському та Київському районах. Мало? Візьміть інший відсоток. Три вбивства з початку грудня - два розкрито; 16 випадків завданих тяжких тілесних ушкоджень - у восьми встановлено тих, хто нападав. Значить, сищики недаремно хліб їдять?

До речі, робота тих, хто служить у сірому будинку на Пожарній площі, зовсім не є тасмницею для донеччан. Місцеві журналісти доволі часто бувають у рейдах, на затриманнях тощо. Міліцейських репортажів Тетяни Орел чекають тисячі глядачів ТРК "Україна". Але герої цих передач усе ж справляють враження "невідкладної допомоги" і навіть служби "01". А от як здійснюється аналіз подій та тенденцій?

Пластикова міна при смертельній грі

Принаймні хід розслідування вибуху на стадіоні "Шахтар", спрямованого на знищення керівника фірми "Люкс" і президента популярного футбольного клубу Олександра (Ахатя) Брагіна свідчить про те, що не все залежить від майстрів стандартного дознання. Й причина не лише в тім, що справу за ст. 93 (зумисне вбивство з обтяжливими обставинами) веде спеціальна група Генпрокуратури, куди входять кілька споріднених структур розшуку. Проробляючи десятки версій, "переворушивши величезний обсяг злочинного світу" (цитую полковника Болдовського), було розкрито близько півсотні інших злочинів. Але сама загадка (кому було на руку ліквідувати Брагіна?) зовсім не просунулася до істини.

Наш співрозмовник переконаний, що то вінець кількарічних сутичок кримінальних кланів за перерозподіл сфер впливу. Власне, займатися цим негативом повинне регіональне управління по боротьбі з організованою злочинністю, та хіба в міськуправлінні недостатньо інформації? Коли охорона О.Брагіна свого часу, прийнявши пасажира ВАЗ-2199 за найманого кілера, що буцімто замахувався на життя їх шефа, відкрила перестрілку на Київському проспекті, то люди з Пожарної площі, по виявлених гільзах, знайшли й незареєстрований "вінчестер", й того, хто його застосував.

- "Люкс" грав по-крупному, - підкреслив А.Болдовський, - і Брагін, безумовно не лотошник якийсь. Через нього йшли оптові операції з металом, електроенергією. Ниті, звичайно, дуже розгалужені. Запрогнозувати, наскільки швидко слідство вийде на ціль, вельми проблематично. Нам відомі чутки про певну причетність властей, однак за цими чутками не стоїть жодного документального підтвердження...

(У дужках зазначимо, що й понині у Донецьку гадають, чи закономірно на момент трагедії на футболі порожніла значна частина місць у ложі для гостей, де збираються й функціонери, й меценати, й богема?).

Донецьк - діло тонке й розкидане

Ще не пішли в минуле всі перипетії протистояння між "Люксом" і міською міліцією. Але громадська думка в оцьому смислі неоднозначна. "Алік Грек" - так, подекуди, називали О.Брагіна й вороги, й друзі. Причому останніх, вважається, було набагато більше. Ніхто ж не відкине вдячності афганців-ампутантів, яким "Люкс" пригнав за три дні з Фінляндії інвалідні коляски, обіцяні чиновниками впродовж місяців! Тож компетенція УВС може цілком обірватися на кордоні приватного сектора мікрорайону "Жовтневий", звідки сім'я Брагіних.

...Ми не випадково зачепили специфіку території. Варто було мені поспитати Аркадія Болдовського, як служить знаний мною за його спортивними уподобаннями полковник міліції Манько, як почув, що Миколі Леонідовичу ... пощастило очолити Петровський райвідділ. Контингент населення - напрочуд складний (ситуацію погіршило безробіття на тутешніх шахтах), але замкненість території дозволяє простіше

вирахувати будь-кого з підозрюваних. Тільки Манькові все одно ніхто не заздрить. Адже його дільничі на дальніх опорних пунктах вартують неозброєними. Бо щоб після зміни здати в район табельний ствол, треба буде в суцільній темряві, в кращому випадку з коногонкою, пішки здолати степний марафон.

Мабуть, у подібних випадках будь-який командир зажадав би збільшення "живої сили". Проте Аркадій Болдовський, хоч як дивно, заперечує доцільність механічного розширення лав. З одного боку, в ньому говорить інтендант, адже близько третини особового складу не мають форменого одягу, передовсім зимового. Зарплата в управлінні вкотре відстала від решти галузей. Та з іншого боку, важко грати роль шерифа, чия прерію власні сержанти контролюють лише на одну шосту. А факт, що в полку патрульно-постової служби вистачає міліціонерів тільки на те, щоб з 16 до 24 години виставити трохи більше половини необхідних нарядів. Тобто, якщо вже зміцнювати, то найгарячіші ділянки.

...Вже у купе "Уголька" наштовхнувся в донецькій "Вечірці" на замітку "Об'єднати зусилля". З радістю дізнався, що в Калінінському районі міста в цілому немає зростання злочинності. Серед заходів по закріпленню надбаного на районному активі називалася організація своєрідних патрульних загонів за місцем проживання з числа... добровольців-пенсіонерів. Чи не подібні перли "допомагають" формувати в стінах МВС найнижчі бали для професіоналів з кокардами, котрі на свій страх і ризик охороняють спокій під териконами?

Євген Карельський (УНІАН, Донецьк-Київ)

Погляд

Правда, брехня і статистика

Той дотепник, котрий сказав, що всяка інформація ділиться на три вищезгадані категорії, безумовно, мав рацію. Особливо, коли йдеться про колишній Союз, де одні статистичні дані були відкритими, другі - таємними, треті - напівтаємними, але жодні не були справді надійними.

Сьогодні Україна, здається, долає ту спадщину: таємничості у статистиці суттєво поменшало, а надійності, хоч і не так суттєво, а все ж побільшало. Інформація перестала бути монополією КПСС та КГБ. Сьогодні її можна отримувати з різних джерел і коментувати на власний розсуд. Що, власне, й робиться, і то досить часто з найкращими намірами. Не завжди, однак, тими намірами встелена дорога до істини.

Нещодавно ми всі з неабияким занепопєнням прочитали маніфест української інтелігенції, у якому зокрема говориться, що "за винятком 30-х років, коли більшовики вигубили практично всіх діячів нашої культури, науки й техніки, знищили третину української нації, подібної деукраїнізації (як нині) ще не було". Чи деукраїнізація 40-х, 50-х, 60-х і, особливо, 70-х років була справді меншою від сьогоднішньої - ми тут дискутувати не будемо. Для більшості авторів маніфесту ті роки могли дійсно бути золотою епохою, коли партія щедро винагороджувала їх за службу різноманітними благами. Але Є.Сверстюк та В.Чорновіл, котрі теж підписали маніфест, могли б усе-таки після багатьох років концтаборів мати інший погляд на тодішню й теперішню "деукраїнізацію" та на різницю між Кучмою і Щербицьким у цій справі.

Більше цікавить, однак, дрібніша подробиця маніфесту, яка в багатьох викликала недовіру і наразилася врешті на спростування віце-прем'єр-міністра України з гуманітарних питань Івана Кураса. Автори маніфесту ствердили, що в Україні сьогодні "виходить лише три відсотки українських книжок". Своєю чергою І.Курас заперечив, що майже 40 відсотків виданих на Україні книжок - українські. На жаль, жодна сторона, не утруднивши себе посиланнями на статистичні джерела. Не було сказано нічого й про методу обрахування тих злочасних відсотків: чи то йдеться про кількість назв, чи про загальний наклад, чи про так звані аркушевідбитки, чи мається на увазі всяка література, а чи тільки художня?

Кожен, хто бував в Україні, безумовно, поставиться з сумнівом до обох цифр: мало в якій книгарні можна знайти 40 відсотків українських книжок, але й 3 відсотки - явище рідкісне. Скоріш за все віце-прем'єр та автори маніфесту говорять про різні речі, і то, зрозуміло, передусім про ті, про які їм особисто вигідно говорити. І.Курас, правдоподібно, говорить про кількість назв - хоч прекрасно знає, що майже вся російськомовна продукція - це великотиражні видання, тим часом як україномовна продукція - це великою мірою вбогі малотиражні брошури. І навпаки, автори маніфесту говорять скоріш за все про

аркушевідбитки, себто кількість сторінок, перемножену на наклад, та ще й мають на увазі, правдоподібно, лише художню літературу - твори сучасних українських письменників.

Подібних маніпуляцій із цифрами, на жаль, не бракує. Ми всі пам'ятаємо, як під час "перестройки" Міністерство освіти України намагалось незграбно переконати громадськість, що більше половини шкіл у республіці - українські. Та інформація не була ані правдою, ані брехнею. То була лише маніпулятивна статистика. І вся хитрість тої маніпуляції полягала в тому, що в правдивій формі спритно ховався брехливий зміст: великі міські школи, переважно з російською мовою викладання, прирівнювалися в цій "об'єктивній" статистиці до маленьких, переважно україномовних, сільських шкіл. Коли ж замість кількості шкіл Міністерство освіти показало нарешті кількість учнів, то з'ясувалося, що майже дві третини школярів в Україні навчаються таки російською.

Сьогодні ця цифра, всупереч авторам маніфесту, все-таки змінилась на краще: за даними Міністерства освіти, більше половини школярів навчається вже по-українськи. Але й ця цифра є напівправдою, себто "статистикою", - бо ж вона не з'ясує ще одного, вельми суттєвого й малоприємного для нас нюансу: в більшості східноукраїнських міст школи стають українськими лише формально - бо навіть якщо всі предмети викладаються там українською, то поза уроками учні і вчителі все одно розмовляють один з одним та між собою виключно російською.

Статистика, безумовно, річ потрібна. Але самі по собі статистичні дані не є ні правдою, ні брехнею. Все чи, принаймні, багато що залежить від їхньої інтерпретації. Але професійність інтерпретаторів та їхня сумлінність, як-то кажуть, поки залишає бажати...

Микола Рябчук (УНІАН)

Інтерв'ю

Дім Вітчизни крізь туман Альбіону

Про свою діаспору ми, здається, знаємо все або майже все. Час від часу навіть беремося виносити вердикти, переоцінюючи ще рік тому ніби гідно поціноване. Найновіші довідники засвідчують, що, наприклад, на теренах Великобританії живе сьогодні близько 32 тисяч українців, яких "за походженням" можна поділити на дві групи. Перша з'явилася тут на початку століття волею випадку: на кораблі, що тримав курс на Канаду, біля британських берегів спалахнула пожежа. Серед пасажирів, змушених рятуватися на суходолі, були й українці, які оселилися в Манчестері, сподіваючись, що тимчасово, а вийшло - на десятиліття.

Друга група, найчисленніша, прибула до Великобританії між 1942 і 1952 роками: одні приїхали сюди в складі корпусу польського генерала Андерса, інші - як вояки Канадської та Американської армій, треті - дивізійники (вояки дивізії СС "Галичина") й остарбайтери.

Багато українців по Другій світовій війні знайшли прихисток у Шотландії. Іван Равлюк, багатолітній член Головної управи та Ради Союзу українців Британії, - один із них. Живе нині у Мюнхені, працює заступником директора Українського інституту освітньої політики.

- Пане Равлюк, побутує думка, що українці Великобританії, й Шотландії зокрема, - найконсервативніша частина нашої діаспори. Чи змінився цей образ з огляду на розвиток подій останніх років в Україні?

- Якщо тлумачити консерватизм як збереження й пошанування традицій народу, бажання затримати й передати український дух дітям, онукам, правнукам, то для нас цей "присуд" все одно що почесна відзнака президента. Треба зважати, що британська еміграція - це переважно еміграція політична. Справді, саме в Шотландії 19 січня 1946 року відбулися Установчі збори Союзу українців Великої Британії (СУБ), саме в Едінбурзі 1949 року ми купили перший дім для громадсько-суспільних потреб, а в 1962-му - розжилися на цілий Український центр, де розмістилися школа, клуб, ресторан, гуртожиток. 1976 року на честь 30-річчя української присутності на британській землі в містечку Карфін поблизу Глазго встановили пам'ятний знак.

Перша демонстрація протесту проти намагання британського уряду відіслати частину емігрантів назад до Німеччини відбулася в Гадінгтоні, неподалік Едінбурга, - 600 наших хлопців вийшли тоді на вулиці зі смолоскипами. Перше віче під гаслом "Свобода народам - свобода людині" Антибільшовицький блок народів (АБН) 1949 року влаштував саме в Шотландії. Його підтримала шотландська Ліга Європейської

свободи. З 1950 р. АБН започаткував проведення щорічно в липні "Тижнів поневолених народів", які підтримав британський парламент.

Але українці Шотландії (нині близько тисячі чоловік, а років 10 - 15 тому було 10 тисяч) - це складова частина об'єднання українців Британії, які мають добре організоване громадське життя через СУМ, Пласт, Українську студентську спілку, Товариство українських учителів і виховників, об'єднання колишніх вояків (до нього, до речі, входять навіть колишні червоноармійці) і т.ін.

- Недавно ми з вами слухали в Українському вільному університеті лекцію професора Всеволода Ісаїва про асиміляційні процеси в діаспорі. Нам видався цікавим і сумним наведений ним результат соціологічно-психологічних досліджень: у третього покоління емігрантів національне, як правило, асоціюється лише з деякими деталями побуту, зокрема кухнею. Ви вважаєте це закономірним чи на такий стан речей усе-таки можна впливати?

- Безперечно, ізоляція від материкової України за десятиріччя зробила свою справу: приблизно половина молодшого покоління нашої діаспори або зовсім не бере, або бере дуже незначну участь у суспільному житті громади. Цей факт, як мені видається, виправданий тим, що наші діти, живучи в прагматичному суспільстві, змушені були приймати його правила гри, щоб утвердитися, самовиразитися. Британія - країна, де поняття "ієрархічна драбина" дуже конкретизоване і значуще. Це ми відмовилися від британського громадянства, проживши життя на чужині з "аусвайсами" замість паспортів - в ім'я Батьківщини, наші ж діти прагнули закінчити університети, знайти добру працю, зробити кар'єру, посісти сходинку на цій "драбині", щоб і таким чином британці дізнавалися про terra incognita - Україну.

І останнім часом з'явився певний інтерес до України: у школі україністики дедалі частіше можна зустріти англосаксів, які беруть уроки української мови, історії, культури. Мотивація їхнього інтересу - бажання не виглядати "інопланетянами" в Києві, Львові, Чернігові, куди вони намічають свої туристичні чи бізнесові маршрути.

- Ви вважаєте, що Україна належно поцінувала самопожертву своєї діаспори?

- Два роки марно чекав я відповіді з українського посольства в Лондоні про повернення мені громадянства. 1 березня 1995 року отримав паспорт громадянина Великої Британії. І за останній рік громадянами чужих держав стали сотні 50-80-літніх українців діаспори - це в багато разів більше, ніж за всі попередні десятиліття нашого життя за кордоном. Після наполегливих звертань до дипломатичних представництв України нам дали зрозуміти, що бути громадянами своєї Батьківщини, якої ми не зрікалися ніколи, ми, на думку сьогоднішніх законотворців, не заслужили.

- Одна з умов надання громадянства, передбачена законом, - повернення в Україну на постійне місце проживання. Вас стримує наш побутовий дискомфорт, непередбачувані наслідки чорнобильської катастрофи чи щось інше?..

- Раніше нас стримував політичний дискомфорт. Колись, одразу по смерті Сталіна, також запрошували повертатися на "родину". І дехто наважився. Пам'ятаю, один чоловік, від'їжджаючи в Україну назавжди, домовився про спілкування з родичами в такий спосіб: "Якщо я вишлю фотокартку, на якій стоиму, - це означає, що в мене все добре, якщо сидітиму, - зле". Через півроку надійшла фотокартка: чоловік лежав... у домовині. Нині ж з поверненням інші проблеми: громадянство, пенсії, зароблені на чужині (необхідно розробити механізм отримання пенсій репатріантами у валюті або її еквівалент у карбованцях).

- Часи справді були й лишуються непевні. За десятиліття антибільшовицької боротьби в підпіллі ви навчилися залишатися собою, будучи водночас іншою особою, за яку себе видавали. Але сьогодні Іван Равлюк - ваші справжні ім'я та прізвище?

- Так, я Іван Равлюк - від народження. Хоча в діаспорі справді є деякі особи, котрі змінили свої імена та прізвища, рік і місце народження. Бо пішов поголос, що насильно видаватимуть до СРСР тих, хто там народився, і за списком "особливо небезпечних воєнних злочинців", що його пред'явив уряд СРСР урядові Британії. Одна моя знайома, наприклад, написала, що народилася в Перемишлі, хоча ніколи там не була. Вона й досі не може повірити в те, що відбулося в Україні 24 серпня 1991 року. Крім того, люди боялися за долю родичів, котрі лишилися в Україні.

1950 року пошук "воєнних злочинців" розпочався в Канаді. В Україні, очевидно, відома "справа Дмитра Куп'яка", сфабрикована КДБ (про неї він розповів у своїй книжці "Спогади нерозстріляного"), він так і не добився від України реабілітації.

У Британії радянське посольство у 80-ті роки розповсюдило список із 34 "воєнних злочинців", 28 з яких значилися в картотеці як члени Союзу українців Британії. Створена з цього приводу спеціальна комісія СУБ встановила, що в нас із СРСР різні тлумачення поняття "злочинець", до того ж список ретельно перевірявся спеціальною комісією британського парламенту. Через аналогічні "списки" пройшли всі емігранти з СРСР. Пригадую, прибалти навіть програли один судовий процес.

- Два роки тому нам довелося проводити журналістське розслідування щодо "злочинів" Дмитра Куп'яка. Однак СБУ відмовилася надати парламентській газеті "Голос України" свої матеріали, мотивуючи тим, що "справа ще не завершена". Чи впевнені Ви, що сьогодні Україна знає всю правду про свою політичну еміграцію?

- Україна не знає всієї правди про свою політичну еміграцію - "ярлики" й дотепер не знято. Минулого року Дмитра Куп'яка не стало. Більшу частину життя він поклав на те, щоб очистити своє ім'я від неправди, якою обснувала його пропагандистська більшовицька машина. Ім'я, якого, до речі, він ніколи не змінював. Дозована ж правда, як і правда, препарована на угоду тій чи іншій політичній силі, ніколи не слугувала об'єктивній інформації ні про Україну, ні про її діаспору. Шкода, що і в незалежній Україні цього й досі не розуміють на державному рівні.

Катерина Кіндрась, Валентин Лабунський (УНІАН)

Театр

Хостікоєв зіграв трішечки Че Гевару

У театрі імені Івана Франка - передноворічна прем'єра. Режисер Дмитро Чирип'юк поставив нову дитячу п'єсу Ярослава Стельмаха "Стережися Лева!" Напівзабуте гасло "Усе найкраще - дітям" відродилося тут без жодних натяжок і самообману. На афіші - поспіль недругорядні мистецькі імена: композитор Сергій Бідусенко, художник Андрій Александрович-Дачгевський, балетмейстер Євген Каменькович. Ну, і розкішне акторське сузір'я: Наталя Сумська, Анатолій Хостікоєв, Василь Мазур, Олег Стальчук, Олексій Богданович, Ірина Дорошенко, Остап Ступка. І це - лиш прем'єрний склад, тобто - далеко не всі.

Прем'єру зіграно з успіхом, на радість і батькам, і дітям. Сама по собі казочка невибагливо простенька, такий собі "Айболить" навиворіт. З Африки в Україну випадково потрапив хижий Лев і почав тероризувати й збивати з пуття всіх тутешніх вегетаріанців. Але за допомогою екологічно мислячого Мандрівника (Остап Ступка) нашій державі таки вдається відновити стабільність і благополуччя.

Отже, сюжет як сюжет, але вистава вийшла ніби з подвійним дном, актори працюють водночас і на радість дітям, і на радість собі. Здається, одне іншому не заважає, а навіть допомагає.

Лева грає Анатолій Хостікоєв. Навіть не знаючи, що улюблений герой Хостікоєва - Ернесто Че Гевара, можна завважити, що актор у цій ролі має на увазі не тільки і не стільки поганця Лева, скільки такого собі романтичного солдата удачі, часом не смішного, а драматичного, і Че Гевара прозирає в цій ролі місцями досить виразно. Однак у цьому не вбачаєш надмірності.

Втім, подвійне дно вгадується не лише у Хостікоєва. Василь Мазур грає Вовка - роль дуже добре опрацьована, і дуже добре в ній видно щиросердого, але упертого прикарпатського вуйка, котрий став вегетаріанцем зовсім не від хорошого життя...

Певна подвійність є навіть у маленькій ролі Оксани Батько. Грає вона Мавпу - але бачиш у тій Мавпі й поетичну Мавку, зіграну Оксаною на цій сцені недавно.

Іншого стибу подвійність продемонструвала Наталя Сумська в ролі зайченяти Люськи. Роль досить велика, та робити в ній особливо нема чого, проте актриса вклала всю свою неабияку майстерність у те, щоб її неможливо було впізнати. Дивишся-дивишся на ту маленьку пухнастеньку Люську - і до самого кінця вистави сумніваєшся, Сумська то чи не Сумська.

...Прем'єра пройшла з блиском. У фіналі дітей важко було стримати, вони ринули на сцену й танцювали там разом з усім африкансько-українським населенням.

Віктор Гриневич (УНІАН)

Бруслиновський прорив, або Хто згойдне маятника Нового Літочислення?

Український письменник Євген Бруслиновський дебютував книжкою "Бруслиновський календар". Видав її сам автор власноруч і власнокошт тиражем 16 примірників.

Хто такий Бруслиновський? Молодий літератор, що публікується в елітарних та національно свідомих українських часописах. Проживає у провінційному Каневі й пише непровінційні тексти. На відміну від колишнього канівця Володимира Цибулька, уникає літературно-біялітературних тусовок з неодмінним виводком довгоногих шанувальниць. Скромний, стриманий і морально стійкий - як писали колись у характеристиках з місця роботи. Це незбагненно, як на сьогодні, але є у ньому щось од премудрого гідальго Дон Кіхота. І "Бруслиновський календар" - незаперечний тому доказ.

Що таке "Бруслиновський календар"? За форматом і формою - звичайний собі відривний календар - як "народний", чи "сімейний", чи "жіночий", що у новорічну ніч вішають на цвяшок і щодень відривають по одному аркушику. Втім, на цьому вся подібність і вичерпується.

Головний сторож Нового Літочислення Євген Бруслиновський категорично заявляє: 26 квітня 1986 року час в Україні зупинився, відтак тут і досі триває той квітень: себто 1 січня 96-го насправді буде 3563 квітня 1986 року. Бачите: усе просто. Втім, для поступового переходу на Нове Літочислення в календарі ведеться лічба і за старим стилем.

"Бруслиновський календар" - видання "датське". Нічого дивного, адже колектив ЧАЕС і "вся прогресивна громадськість" нещодавно урочисто відзначили 9-річчя (дев'ятини?) спорудження саркофага, а тут... А тут - перша "кругла дата": навіть ООН оголосила наступний рік Роком Чорнобиля.

"Париж? Ні. Лас-Вегас? Ні. Ріо? Ні. Чорнобиль - ось свято, яке завжди з тобою". Це - Бруслиновський. Епатант? Можливо. Але є епатаж лексично-балаганный (не подумайте, що це лайка) екс-канівця Цибулька і є епатаж метафорично-заземлений сьогоднішнього канівця Бруслиновського: "Сідай, брате, пообідаємо чим Бог послав. Даруй, але на перше в нас земля. І на друге. І на третє. Їж, брате, це наша земля... Я накопав її на городі під грушею... Немає груші, брате, всохла. Усі груші всохли, усі вишні, усі яблуні, усі сливи. Одна земля лишилася. Частуйся, брате, наїдайся досхочу"...

Бруслиновський - "речник": саме завдяки авторському жанрові "речення" (якщо ж послуговуватися літературознавчою термінологією, то це - мікроновели, шкіци, білий вірш) витворюється своєрідний календарний стиль - не в тому розумінні, як пишуться тексти, приміром, у "народному" календарі, а як поняття сучасної літератури.

Однак - не літературою єдиною. Тут - й авторські афоризми, каламбури, рекламні оголошення, й вишукана комп'ютерна графіка, й лікувально-екстрасенсорні зображення, які здатні (а чому б і ні?) виводити з організму радіонукліди; й адресні аркуші для нищівних рецензій та схвальних відгуків, й аркуші для гігієнічного вжитку - все передбачено.

Час зупинився. Згадаймо, як десять років тому громадяни палко відгукувалися на дні, тижні, декади й місячники дружби із сальвадорськими патріотами чи палестинськими біженцями. Забувається. Та Головний сторож Нового Літочислення не має права на забуття. І нагадує нам, оголошуючи в календарі місячники бруслиновсько-іспанської чи бруслиновсько-німецької дружби, зорганізовані, певна річ, на прохання братніх народів.

Спитаєте: до чого тут згаданий легендарний гідальго? А ось до чого. Озброївшись ратищем-самопискою, прихопивши як щит оригінал-макет майбутнього видання, ба навіть сигнальний примірник (які - уявіть собі! - виготовив своїми руками), а ще - кошторис, щоправда, самих видатків, бо про якісь прибутки чи дивіденди не йдеться, донкіхот Бруслиновський пішов на київські "вітряки" (читай: банки, біржі, фонди, СП, МП і ТП). Всюди його уважно вислуховували, прицмокували, кивали й казали приблизно так: це класна річ, я б хотів (хотіла) мати такий календар, але... - і сором'язливо опускали очі. Втім, ректор однієї академії зголосився було позичити потрібну суму на місяць-другий, але за умови, якщо "Укрпошта" візьме тираж на розповсюдження й здійснить передоплату. Високоповажна дама з "укрпоштового" відомства, погортавши календар і скрушно зітхнувши: "Це надзвичайно цікаво, але..."

навіть я не можу тут усього збагнути, а читач?..", - послала автора поверхом вище. Одне слово, київські блукання Бруслиновського закінчувалися так само, як і блукання витязя із Ламанчі, з тією хіба різницею, що перший повертався до Канева фізично не ушкодженим.

Як повівся Бруслиновський? Так, як свого часу повівся було генерал Брусилів, - пішов на прорив: сів і виготовив 16 "Бруслиновських календарів". І виставив на продаж у книгарнях Києва, Львова, Харкова, Черкас і Дніпропетровська, оцінивши в... 1000 (одну тисячу) доларів США за примірник.

Він пояснив це так: "Українські меценати-бізнесмени не хочуть підтримувати літературу. Вони здатні лише кататися на дорогих автах, мацати секретарок і плекати жир на власних животах. Я вирішив зробити книжку сам. І я її зробив. Я вклав у неї все, що мав. Нехай тираж мізерний. Нехай ціна фантастична. Але коли розкуплять усі 16 примірників, зібраної суми вистачить, щоб видати календар масовим тиражем і за доступну ціну"...

Ех, прочитали б це меценати-бізнесмени! Не обов'язково національно свідомі, а звичайні - мудрі й розсудливі. Чи в Україні таких немає?..

Вітольд Боцюн (УНІАН)

Акції, проекти

Люблінське "Спіткання культур"

Поляки називають Люблін своєю "східною столицею". Це велике місто на сході країни, через яке лежать шляхи зі Сходу на Захід і навпаки. Тож не дивно, що саме Люблін став центром проведення довгострокової програми культурних, наукових та мистецьких контактів "Спіткання культур", що проходила під гаслом "На перехресті народів та культур". Акцією опікувався "Театр НН" на чолі з художнім керівником Томашем Петрасевичем.

Як твердять організатори культурного проекту, в історії міста є щонайменше два факти, характерні для долі сучасної Європи. Перший - досвід болісного й важкого шляху до толерантного порозуміння народів, релігій та культур. Це пов'язано передовсім з розташуванням міста на пограниччі Сходу й Заходу, в місці, де зішлись дві культури, дві традиції. Другий - досвід Майданека, табору смерті, одного з тоталітарних символів ХХ сторіччя, де трагічно переплелися долі народів усієї Європи.

Серед народів, культури яких переплелися у люблінському вузлі, українці - один з найчисленніших. За винятком, звісно, самих поляків. Принаймні назва саме нашого народу відкривала перелік, що друкувався на плакатах, листівках, у буклетах і каталогах. Далі йдуть німці, білоруси, чехи, цигани, кримські татари.

У культурницьких акціях у Любліні їх організатори (серед них, окрім уже згаданого Петрасевича, варто назвати й віце-директора Люблінського центру культури Веслава Ткачика) приділили українським митцям одне з чільних місць. Досить сказати, що тільки протягом останнього року в Любліні відбулися художні виставки львівського художника Володимира Лободи (за сприяння українського поета з Холмщини Тадея Карабовича) й молодого кримськотатарського митця Раміза Нетовкіна. Виставки тривали впродовж кількох тижнів, мали широкий розголос у місцевій пресі, на радіо й телебаченні.

Експозиція Лободи з дещо мінорною назвою "У прірві небо чорне" включала переважно роботи, що їх виконав художник під час перебування в селі Голя Холмського воєводства. Православні терени східної Польщі, волинські краєвиди, пам'ятки архітектури, зокрема церкви по селах Холмщини, органічно вписалися в концепцію "Спіткання культур". Вернісаж Нетовкіна, з його кримськими краєвидами і тонкою графікою, супроводжувала фотоекспозиція, що мала й політичний відсвіт: знімки відтворювали сьогоднішнє життя кримських татар, їхні спроби утвердитися на землі предків.

Віддавна підтримує Люблін з Україною і театральні контакти. Творча група "Театру НН" гастролювала в Києві під час фестивалю "Весняне Березілля" 1993 року. Затим у Любліні побували актори театру-студії "Будьмо!" на чолі з незмінним організатором щорічних "Весняних Березіль" Сергієм Проскурнею. Польську сцену апробувала також молодіжна експериментальна театральна група Миколи Шкарабана "Насцентес" з однойменною виставою.

Не оминають увагою української тематики й обидва люблінські університети - католицький та державний, літературні кварталники "Акцент" та "Креси літерацке". Щороку в Любліні проводяться тижні української культури, зустрічі з нашими письменниками та митцями різних поколінь, шкіл та світоглядів.

Серед найостанніших подій - презентація повісті Юрія Андруховича "Рекреації", що вийшла окремою книжкою у варшавському видавництві "Тирса" (переклад Олі Гнатюк). До речі, в Україні ця повість є лише в журнальному варіанті ("Сучасність").

Що ж до організатора акції - "Театру НН", то серед його останніх творчих набутоків - літературно-музична композиція за мотивами листування Марини Цветаєвої з Райнером Марією Рільке та постановка п'єси "Мобі Дік" Германа Мелвілла. Сподіватимемось на зустріч із його колективом на "Весняному Березіллі-96".

Оксана Цюпа (УНІАН)

Виставки

"Великий німий" заговорив. Мовою кінореклами

Працівники Державного музею театрального, музичного та кіномистецтва вирішили подивувати публіку незвичайною виставкою, присвяченою кінорекламі 10 - 30-х років. Експозиція переносить глядачів у далекий, неповторний романтичний світ "золотої доби кіно". Десятки афіш, які рекламують німі кіношедеври, буквально кричать зі стендів, ніби й сьогодні приманюючи публіку ефектними фразами: "Чекайте на перший російський перл кінематографії "Життя за життя. За кожен сльозину по краплині крові"; "Колосальна постановка, яка затьмарила все випущене досі... "Акули Нью-Йорка". Навіть самі назви перших фільмів пікантного змісту мали розпалювати й збурювати фантазії любителів "рухливих фотографій". "Пригоди молодика в заміжньої дами" та "Купання дам" обіцяли "безнастанний сміх" та море задоволення, адже, як оповіщали афіші, у фільмах знімалися Віра Холодна, Олександр Виробов, Віра Юренєва. І можна лишень уявити, як ридали вдячні відвідувачі перших кінотеатрів, вдесьте переглядаючи зворушливу драму "Індійська легенда" або драматичну екранну поему у віршах "Небесний племін". Унікальні експонати виставки: механічне піаніно, яке замінювало під час демонстрації фільму завжди п'яного тапера, перші кінопроекційні апарати, що нагадують кістяки доісторичних чудовиськ, старі квитки, пожовклі світлини кумирів тодішніх кіноманів - Віри Холодної, Миколи Садовського, режисера Петра Чардиніна, - привернуть увагу кожного відвідувача.

На виставці експонуються величезні діючі макети (!) двох полтавських кінотеатрів. У малесенькій залі "Колізею" художники до найменших дрібниць відтворили всі деталі інтер'єру. А щоб остаточно "добити" й без того ошелешеного побаченим відвідувача, придумали фокус: достатньо натиснути на кнопку - і мініатюрний екран засвітиться, затріскає проектор, і почнеться показ унікальних, ніколи нами не бачених стрічок. Полтава, напевно, була єдиним містом у царській Росії, і потім у радянській Україні, де нові фільми рекламувалися грандіозними об'ємними афішами, що їх створював художник Є. Павлюченко. Балкон найбільшого полтавського кінотеатру "Колізей" був за демонстраційний майданчик для цієї своєрідної реклами. Одного разу тут було встановлено макет величезного дракона, який час од часу роззявляв свою велетенську пащу, а Зігфрід, котрий стояв поруч, убивав його мечем. На виставці можна погортати старовинні брошури із цікавими текстами, що розповідають про творчість перших акторів кіно, потримати в руках фотознімки з кадрами зі старих кінофільмів. Безліч цифр, фактів, відомостей з історії раннього кінематографа задовольнять цікавість усіх допитливих.

Експозицію виставки підготовлено на основі колекцій Музею театрального, музичного та кіномистецтва, а також зібрання полтавських кінознавців Олени та Сергія Гавриленків за підтримки Державного центру соціальних служб для молоді.

Олександр Ляпін (УНІАН)

Дайджест

Без апетиту людина їсти не може, а пити - може

Люди пили, п'ють і питимуть. Їм здається, що хоча б на хвилю вони визволяють засмучену душу із сірості буденного існування, скеровують її в інші світи, в інший стан свідомості. Саме це завжди вабило людей до алкоголю, і він, зрештою, міг би принести певну полегкість і приємність, якби вживали його у помірних кількостях, і якби пили лише ті, кому дозволяє здоров'я.

Ось визначення кількох стилів пияцтва:

Неврастенічний. П'ють у невеличких дозах, коли відчувають роздратування чи втому. Але алкоголь лікує лише на перший погляд, бо саме під його впливом дедалі частіше з'являються втома і роздратування. Ефект кола провокує психічну залежність, це - перша стадія алкоголізму.

Контактний, або товариський. Якщо усе протікає культурно, і якщо людині достатньо невеличких доз - підноситься настрій, минають побоювання. Люди здаються собі симпатичними, цікавими, зростає їхня самооцінка.

Діонісійський. Панує в богомному середовищі. П'ють багато, шукають забуття, аби відірватися від буденності. Закінчується п'ятика звичайно непритомністю.

Героїчний і самовбивчий. Нарколог Антоній Кемпінський вважає, що цей стиль найбільш характерний для слов'ян, зокрема для поляків. Цьому сприяє і велика кількість міцних алкогольних напоїв. Справа уже не в тому, аби "залити хробака". Це - щоденне пияцтво, як мовиться, до втрати свідомості, що дає незвичне відчуття могутності і здатності до звитяжних справ. Душа горить, серце бажає, і найчастіше все закінчується хуліганськими вчинками. Агресивність у стосунках з оточенням може перейти у самоагресію. Героїчний і самовбивчий стилі зливаються. З часом починається алкогольна деградація, і настає "суспільна смерть".

З найдавніших історичних записів - клинописних текстів - випливає, що алкоголь з'явився у Месопотамії близько 5000 років тому. Що ж до специфічно польського героїчного пияцтва - коріння його у XVII-XVIII сторіччях. Причому поширене воно було не серед селян, як вважається, а серед заможних людей. Існував звичай вживати алкоголь на сніданок, натщесерце, у вигляді келишка горілки чи кухля пива. Причому напої змішували, на столах багатіїв стояли поряд горілка, вино, пиво. Злидарі та дрібна шляхта напивалися у корчмах. Це був час легендарного пияцтва лицарів і магнатів, які вважалися "взірцем" для суспільства.

"Без апетиту людина їсти не може, а пити - може" - це прислів'я було надзвичайно популярне. Коли з'являвся гість, його частували склянкою горілки, коли їхав геть - пили "відхожу чарку". Усі громадські справи влаштовували за келихом. Тверезість була не в пошані. Приклади йшли "зверху". Нескінченні пияцькі оргії влаштовував саксонський курфюрст Август Міцний... Не можна не згадати і про легендарного Радзивілла - "героя-коханця". Генерал Комаровський двома ковтками спустошував кубок, до якого входило п'ять пляшок вина, а "побожний" капелан Борецько влаштовував кількадевні бенкети...

Лицарі пили безперервно - тостам, під час проголошення яких усі вставали, не було кінця. Мода розбивати келихи об власну голову, примушувати пити тих, хто слабкіший, - це лише деякі "чудові" звичаї сивої давнини. Бенкети закінчувалися бійками, поєдинками, часто п'яні відтинали собі вуха, носи...

Воістину "добрі старі часи"...

Переклад з польського журналу "Przekroj" Тетяни Сатаєвої (УНІАН)

Спорт

Для кого Албанія є лакмусовим папірцем?

Темою номер один у міжнародному футболі наприкінці грудня залишаються підсумки жеребкування відбіркового етапу чемпіонату світу-98. Українській збірній випала, як відомо, дев'ята група, разом з командами Німеччини, Португалії, Північної Ірландії, Вірменії та Албанії. З оцієї п'ятірки суперників найменш нам знайомий останній. Поділитися враженнями про футболістів Албанії кореспондент УНІАН попросив головного тренера збірної Республіки Молдова **Іона Караса**. Нагадаю лише, що молдавська команда випередила албанців у таблиці сьомої відбіркової групи "Євро-96" на одне очко (9 проти 8), проте в очних поєдинках втратила на цьому конкурентові всі шість очок!

- Оманливе сприйняття албанців як команди без "зірок", - каже Іон Карас, - легко спростовується подробицями ряду їхніх матчів. У грудні 94-го найтитолованіший учасник нашої групи - збірна Німеччини, аби зберегти мінімальну перевагу над Албанією в Кайзерслаутерні, не соромилася хвилин 10-15 грати на відбій. До речі, з таким же розривом (1:2) албанці програли й вдома. Щоправда, крім нас, вони здолати не зуміли нікого, однак нічия проти Болгарії - також непогана атестація підопічних Нептуна Байко.

Досвід у них не віднімеш

- Як же бути з тим, що ні це прізвище, ні імена більшості їхніх гравців нічого не промовляють широкому загалу, але вони регулярно псують нерви фаворитам?

- Албанія відчуває певний дефіцит класних виконавців, не все гаразд у них із резервом, про що свідчила неучасть їхньої збірної гравців 1973 року народження в групових змаганнях серед молодіжних команд континенту. Проте на рівні "дорослої" команди вони мають награний і досвідчений склад, це переважно "легіонери". Навіть ті, кому під час правління Енвера Ходжі був закритий виїзд у західні клуби, встигли після політичних змін у країні проявити себе в зрілому футбольному віці в Греції, Румунії та на Кіпрі. Скажімо, Хюссен Зміяні (він за амплуа - правий хавбек, 1963 року народження) дуже засмутив німців у Тирані, забивши їм зі стандартного положення. Після цього його персоною зацікавився "Кельн". На рік молодший Сокол Кушта також знається в секретах атаки. Цей форвард "Олімпіакоса" (Нікосія) став найкращим у їхній збірній снайпером (4 м'ячі за цей турнір). Для свого віку в нього прекрасна швидкість.

- Якої тактики загалом дотримуються албанці?

- Вони аж ніяк не догматики. Проти нас, приміром, виставили тільки трьох "чистих" захисників. Причому відразу двоє - Ар'ян Чумба з грецької "Янніни" та Ілір Шулку з місцевої команди "Партизани" (Тирана) грали як "персональники". Страхував їх 26-річний Руді Вата із шотландського "Селтіка" - справді класний задній захисник. Ключова ланка там - півзахист. Цементує його "кіпріот" Сальвадор Кацай (1967 року народження), який тяжіє до надійної оборони. Та якщо потрібно, він може передати диспетчерські функції іншому, а сам протягнути м'яча на 50-60 метрів. Між іншим, дорожать вони м'ячем і демонструють досить пристойну техніку. Багато грає албанська збірна через фланги. Дещо в стилі правого інсайду часів "дубль-ве" вельми небезпечним є Ар'ян Беллаї (1967 р.н., "Янніна"), який взаємодіє із Зміяні. Аналогічно ліворуч розташовуються високий на зріст Едуарт Абазі (1965 р.н., "Теута") та капітан збірної 31-річний Сулейман Демолларі, котрий запам'ятався по бухарестському "Динамо".

- Складається враження, що Албанія сповідує футбольну версію афоризму "сам не гам й іншому - не дам"?

- Кожен тренер виходить з реальних можливостей і, звичайно, Албанія не може нехтувати пильністю, зустрічаючись з більш іменитими супротивниками. Але хіба в них бракує особистостей? У виїзній грі з німцями фантастичний м'яч забив Алтин Ракклі, вдаривши з ходу, як ми кажемо, по висячому м'ячу. Він поціливі у дальній кут, зробивши безпорадним голкіпера Андреаса Кепке. Ракклі підписав контракт із західнонімецьким "Фрайбургом". Із оцим форвардом намучилися наші Сергій Секу (в Тирані) та Валерій Погорелов (у Кишиневі). І - не втримали.

- Чим же здивувала вас збірна Албанії, якщо програючи 1:2, обіграла вас 3:2?

- Про чіткість їх ігрової дисципліни я вже згадував. Але, крім усього, з провалами зіграли ми. М'яко кажучи, не виручив наш воротар Євген Іванов. Хоча гол Р.Вати був із рикошетом. Це особливо впало в око на тлі ефектних і надійних дій албанського його колеги. Взагалі 30-річний Фото Стракоша (він захищає кольори грецького "Олімпіакоса" з Пірея) вражає й кремезною статуєю, й миттєвою реакцією, й потужною грою на виходах. Його важко "пробити", повірте.

Обмежений вибір лише загартовує

- Як поєднати ваші програші албанцям із подвійним успіхом у матчах з більш імпазантною, за всіма ознаками, збіркою Грузії?

- Ось вам порада для переговорів з конкурентами. Не шукайте під весну "легкого" звіра на здобич. І ви, й ми, й інші экс-радянські команди, за старою звичкою, важко переходимо із зимового періоду підготовки до "живого" футболу. При верстці календаря групи, Молдова "забазала" Албанію в березні й прорахувалася. А потрапила б нам оця збірна восени, коли форма більшості гравців цілком бойова, могли б узяти посильні очки. Інша справа, що в Тбілісі, перед вересневою грою, питання перемоги навіть не виносилося господарями на порядок денний. Називалися рахунки 3:0, 6:0 тощо. Про це свідчив і стартовий склад грузинської команди, де навіть крайніми хавбеками виступали "чисті" форварди Михайло Кавелашвілі та Реваз Арвеладзе. Та це був той єдиний "рубль проти мільйона", що лишали нам у

прогнозах. Ігор Опря перетворив його своїм голом на реальність перед небаченою для моїх футболістів 62-тисячною аудиторією.

- Можемо ми вважати, що в очах грандів Молдова перевищила рейтинг, звичний для таких країн, як Албанія?

- Ви маєте рацію. Адже на початку відбіркового етапу-94/95 "Євроспорт" давав фрагменти наших матчів лише після показу карти республіки. З нею знайомилися крізь футбол. Та Албанія прекрасно розуміла, що саме ми, як новачки, можемо стати "корисними" для їхнього набору очок. А наприкінці розиграшу, зробивши нічию вдома з Уельсом (та ще й завдяки пенальті), албанці вже інакше дивилися на співвідношення сил. Наважуся говорити, що наш склад перспективніший. Й це в країні, де людей і в 40 років переконують не кидати активний футбол, бо інакше, диви, не вистачить діючих кадрів. Зате поруч з дядьками підрости ті, хто приходив у команди майстрів у 15-16. Молдова не так багато дала примітних солістів. У московському ЦСКА в середині 80-х спалахнув Сергій Савченко, та знадобилося аж шість літ, щоб у збірній юніорів тодішнього СРСР з'явилися чергові наші повпреди - Сергій Секу та Руслан Роїк. Ну, а за першу збірну Союзу з-поміж випускників молдавських футбольних шкіл по-серйозному й довго грав лише Ігор Добровольський. Та все ж ми змогли чогось досягти. Вийшов проти знаменитого Хрісто Стоїчкова в Кишиневі молодий хлопець Олег Фестикан й по суті "закрив" болгарського аса. Причому без грубих фолів, дотепно випереджаючи його. Кажу це навіть пам'ятаючи про два голи Стоїчкова. Але тут ми мусимо знову нарікати на воротаря.

- Якось так сталося, що разом із Євгеном Івановим у запас були відправлені й інші футболісти тираспольського "Тілігула", й на заключному матчі з Грузією абсолютна більшість гравців представляли кишинівський "Зімбру". Враховуючи непросту внутріполітичну ситуацію в Молдові...

- Цей момент пояснюється інакше. Атмосфера в тираспольському клубі й у минулому сезоні, й перед нинішнім - була нездоровою, хоча мені не з руки з'ясовувати, хто винний у конфлікті - президент ФК чи головний тренер. Я ж бачив, що тираспольці втрачають фізичні кондиції буквально з кожним тижнем. Медики хапалися за голову: хіба може професіональний гравець повертатися з відпустки в отакому жахливому стані? Та ми розуміли, що на них відбивається вся ця кулуарна чехарда. Прагнули підтримати цих гравців, ставили на ігри, й не виключаю, що через це втратили декілька очок. Однак мій принцип один: грати повинні ті, хто на сьогодні у кращій формі. Схоже, угруповання в "Тілігулі" пішли в небуття. На чолі колективу став шанований український тренер Віктор Матвієнко. Вірю, що в нас єдина збірна команда, й у ній не виникало жодної проблеми "ліво-правобережжя". Ви ліпше скажіть, що донедавна в Молдові просто не було достойної третьої команди слідом за "Зімбру" й "Тілігулом", а п'яту чи шосту взагалі ніхто не брав до уваги. Однак зараз ситуація змінилася, хоча для цього нашої федерації довелося "переробити" регламент, запустивши ряд нових команд у вищу лігу. Так чи інакше, а "Олімпія" (Бельці) займає після першого кола-95/96 четверте місце, відстаючи від "Зімбру" лише на шість очок. А третім стоїть столичний "Конструкторул" - то зовсім нова назва. Й опальний Олександр Мацюра після тираспольських невдач створив тут цікавий ансамбль. Тож албанцям не варто недооцінювати виграші в молдаван. Утім, як і вам або збірній Вірменії - розмагнічуватися перед виїздом до Тірани.

Євген Карельський (УНІАН, Кишинів-Київ)